
Notificació d'incidents en la seguretat del pacient a l'atenció primària a Catalunya

Dades de 2017

Juliol de 2018

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Alguns drets reservats

© 2018, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Edita:

Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica

Direcció General d'Ordenació Professional i Regulació Sanitària

Barcelona, juliol de 2018

Índex

1. Introducció i objectiu.....	4
2. Resultats.....	5
2.1 Descripció general de les notificacions d'incidents.....	5
2.2 Descripció de les notificacions d'incidents rebudes a l'àmbit de l'atenció primària.....	7
2.2.1 Notificacions segons el tipus d'incident.....	7
2.2.2 Notificacions segons el personal notificador.....	8
2.2.3 Notificacions segons l'edat dels pacients.....	9
2.2.4 Notificacions segons la gravetat de l'incident.....	10
2.2.5 Notificacions segons la probabilitat que es produeixi l'incident.....	12
2.2.6 Notificacions segons el risc que es produeixi l'incident.....	13
2.2.7 Notificacions segons els factors contribuents.....	14
2.2.8 Notificacions segons el tipus de problema que origina l'incident amb medicaments.....	15
2.2.9 Fàrmacs implicats en els incidents amb medicaments.....	16
3. Annexos.....	19
3.1 Llegenda: Gravat.....	19
3.2 Llegenda: Probabilitat.....	19
3.3 Llegenda: Risc.....	20

1. Introducció i objectiu

Els sistemes de notificació i gestió d'incidents pretenen millorar la seguretat, reduint sempre que sigui possible la probabilitat que els incidents es tornin a produir. A partir de les notificacions rebudes es poden conèixer quins són els punts febles del sistema, quins factors contribueixen a aquesta manca de seguretat i establir així mesures específiques de millora.

Dins del model de seguretat dels pacients de la Direcció General d'Ordenació i Regulació Sanitàries del Departament de Salut, es va impulsar un sistema de notificació i gestió d'incidents comú a tots els centres. El sistema que s'utilitza és l'anomenat TPSC-Cloud®, en què es poden notificar tot tipus d'incidents relacionats amb la seguretat dels pacients. És un sistema voluntari, confidencial, no punitiu, anònim, amb orientació sistèmica, que permet l'anàlisi local dels casos i, en conseqüència, l'aprenentatge i la implementació de millores en l'àmbit del centre sanitari.

El sistema TPSC-Cloud® es va començar a implantar a finals de l'any 2013 i, actualment, ja s'ha implantat tant als hospitals de la xarxa hospitalària d'utilització pública (XHUP) i consorcis, com a l'àmbit de l'atenció primària de Catalunya.

L'objectiu d'aquest informe és el d'oferir un resum dels incidents notificats durant l'any 2017 en l'àmbit de l'atenció primària de Catalunya amb el sistema TPSC-Cloud®. Dels 369 centres d'atenció primària que formen part del SISCAT (Sistema Sanitari Integral d'utilització pública de Catalunya), s'han rebut notificacions de 228 centres d'atenció primària ICS i 47 centres no-ICS, en total són 275 centres i representen el 74,5% del total de centres d'atenció primària.

És important tenir en compte que les notificacions analitzades en aquest informe corresponen a les que els centres donen per tancades, una vegada han estat estudiades pels gestors de l'eina. Aquest fet comporta que el número d'incidents anual depengui del moment en que s'extreuen les dades, és a dir, el número total per 2017 no coincidirà si l'extracció es realitza amb data 25 de juny de 2018 (com és el cas d'aquest informe), o si es torna a extreure el registre a finals d'any.

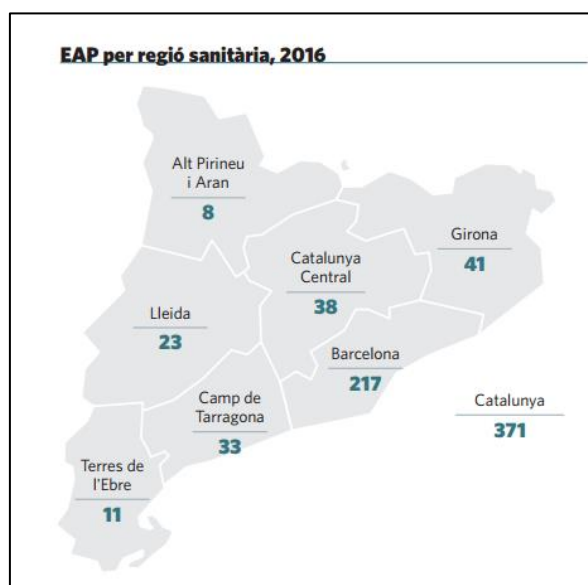
2. Resultats

2.1 Descripció general de les notificacions d'incidents

A data 25 de juny de 2018, el sistema ha rebut 12.112 notificacions d'incidents gestionades i tancades corresponents a l'any 2017. Aquesta xifra engloba notificacions dels diversos àmbits assistencials (hospitalari, atenció primària, sociosanitaris i salut mental).

A nivell de l'atenció primària s'han recollit un total de 4.875 notificacions (40,2% del total de notificacions rebudes) procedents de les diferents entitats proveïdores.

En la imatge que es mostra a continuació s'observa el nombre d'equips d'atenció primària (EAP) segons la regió sanitària, corresponents a l'any 2016.

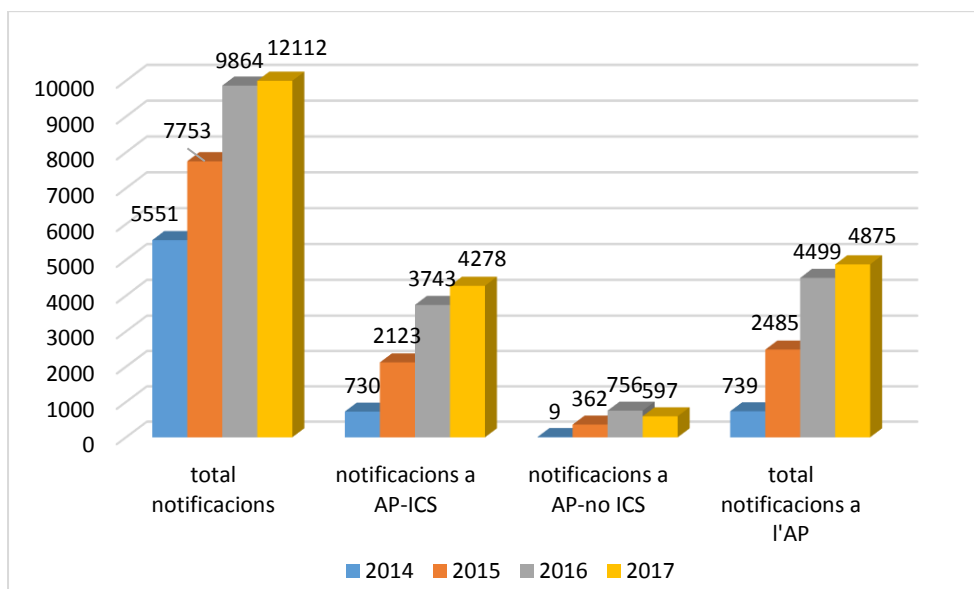
Font: [Memòria CatSalut 2016](#)

La proporció de centres segons l'entitat proveïdora és aproximadament la següent:

- Gairebé el 80% pertanyen a l'Institut Català de la Salut (77,2% al 2014)
- Un 12,5% altres públics
- Un 6,8% amb participació privada
- Un 3,5% EBA (entitats amb base associativa)

En la figura 1 s'observa l'increment global de notificacions emeses i les corresponents a l'atenció primària (en centres ICS, centres no-ICS i el global per aquest àmbit).

Figura 1. Notificacions d'incidents rebudes de 2014 a 2017 (Nre. de notificacions): total de notificacions, a l'AP-ICS, al no-ICS i el total de l'atenció primària.

En les figures 2 (en nombre) i 3 (en percentatge) es mostra la relació entre les notificacions rebudes a l'atenció primària respecte del global de notificacions a tots els àmbits.

Figura 2. Notificacions d'incidents rebudes de 2014 a 2017, a tots els àmbits i a l'atenció primària (Nre. de notificacions).

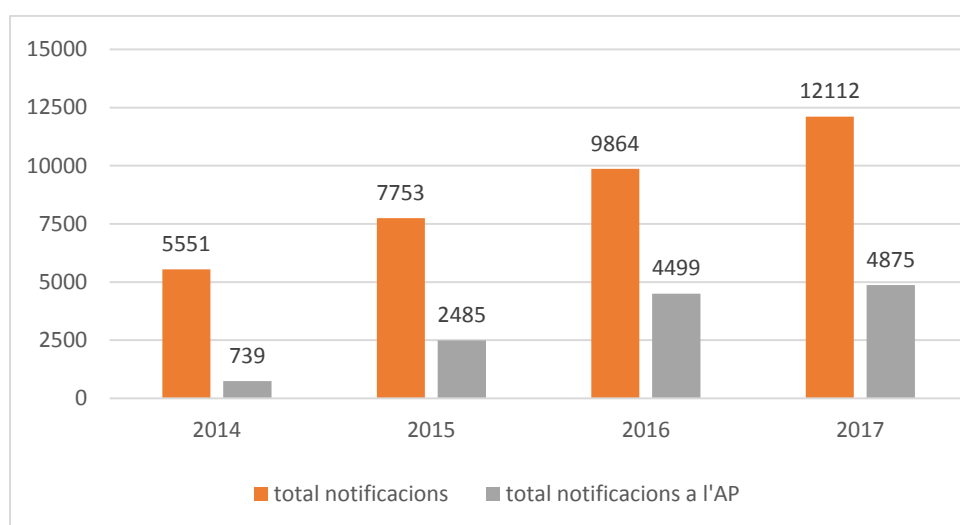
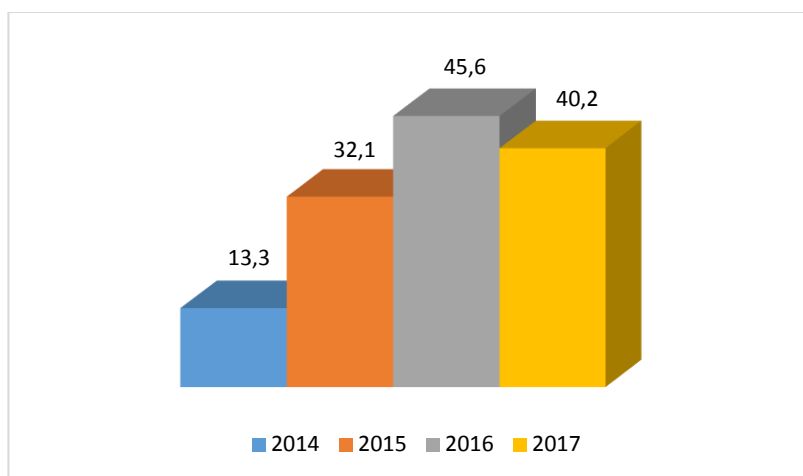

Figura 3. Notificacions d'incidents rebudes de 2014 a 2017, a l'atenció primària respecte del total de notificacions a tots els àmbits (%).

2.2 Descripció de les notificacions d'incidents rebudes a l'àmbit de l'atenció primària

A continuació es mostren diverses classificacions dels incidents a l'atenció primària segons: tipus, gravetat, risc, factors contribuents, etc. Es presenten les dades dels centres ICS i no ICS per separat.

2.2.1 Notificacions segons el tipus d'incident

Taula 1. Classificació segons el tipus d'incident (Nre. de notificacions i %), en els centres ICS.

Tipus incident (ICS)	N	%
Gestió clínica i procediments ⁽¹⁾	1.113	26,0
Gestió clínica-administrativa ⁽²⁾	769	18,0
Medicació	713	16,7
Documentació analògica i digital ⁽³⁾	609	14,2
No identificat*	519	12,1
Dispositius o equips assistencials ⁽⁴⁾	175	4,1
Infraestructures, locals o instal·lacions	163	3,8
Productes sanguinis	86	2,0
Caigudes i altres accidents	62	1,4
Comportament del pacient	58	1,4
Infecció associada a l'atenció sanitària / Úlceres per pressió greu d'origen nosocomial	5	0,1
Oxigen i altres gasos medicinals	5	0,1
Nutrició	3	0,1
Total	4.280	100,0

* El centre no registra el tipus d'incident en la plataforma (camp no obligatori).

Taula 2. Classificació segons el tipus d'incident (Nre. de notificacions i %), en els centres no-ICS.

Tipus incident (no-ICS)	N	%
Medicació	186	31,2
Gestió clínica-administrativa ⁽²⁾	151	25,3
Documentació analògica i digital ⁽³⁾	76	12,7
Gestió clínica i procediments ⁽¹⁾	65	10,9
Productes sanguinis	52	8,7
Dispositius o equips assistencials ⁽⁴⁾	26	4,4
Infraestructures, locals o instal·lacions	15	2,5
Caigudes i altres accidents	14	2,3
Comportament del pacient	7	1,2
Infecció associada a l'atenció sanitària / Úlceres per pressió greu d'origen nosocomial	4	0,7
Oxigen i altres gasos medicinals	1	0,2
Total	597	100,0

(1) (Pacient erroni / Procediment erroni / Intervenció o procediment terapèutic / Reconeixement / revisió preventiva / cribratge ...)

(2) (Consentiment Informat / Llista d'espera / Cita / Ingress / Alta ...)

(3) (Etiquetes o polseres d'identificació / Ordres / peticions / sol·licituds / Llistats de verificació / Checklist / Document absent o no disponible / Document per a un pacient erroni o document erroni ...)

(4) (Dispositiu: drenatges, catèters, sondes, equip de sèrum; equips: aparells)

2.2.2 Notificacions segons el personal notificador

Taula 3. Classificació de l'incident segons el personal notificador (Nre. de notificacions i %), en els centres ICS.

Categoria professional notificador (ICS)	N	%
Infermera / Llevadora	1.791	41,8
Metge	1.392	32,5
Personal Administratiu	641	15,0
No identificat*	234	5,5
Auxiliar d'infermeria	120	2,8
Altres	41	1,0
Farmacèutic	32	0,7
Zelador / Auxiliar Sanitari	24	0,6
Tècnic Sanitari	5	0,1
Total	4.280	100,0

* El centre no registra el tipus d'incident en la plataforma (camp no obligatori).

Taula 4. Classificació de l'incident segons el personal notificador (Nre. de notificacions i %), en els centres no-ICS.

Categoria professional notificador (no-ICS)	N	%
Infermera / Llevadora	291	48,7
Metge	121	20,3
Personal Administratiu	116	19,4
Auxiliar d'infermeria	46	7,7
Altres	13	2,2
No identificat*	9	1,5
Farmacèutic	1	0,2
Total	597	100,0

* El centre no registra el tipus d'incident en la plataforma (camp no obligatori).

2.2.3 Notificacions segons l'edat dels pacients

Figura 4. Classificació de l'incident segons l'edat del pacient afectat (Nre. de notificacions i %), en els centres ICS.

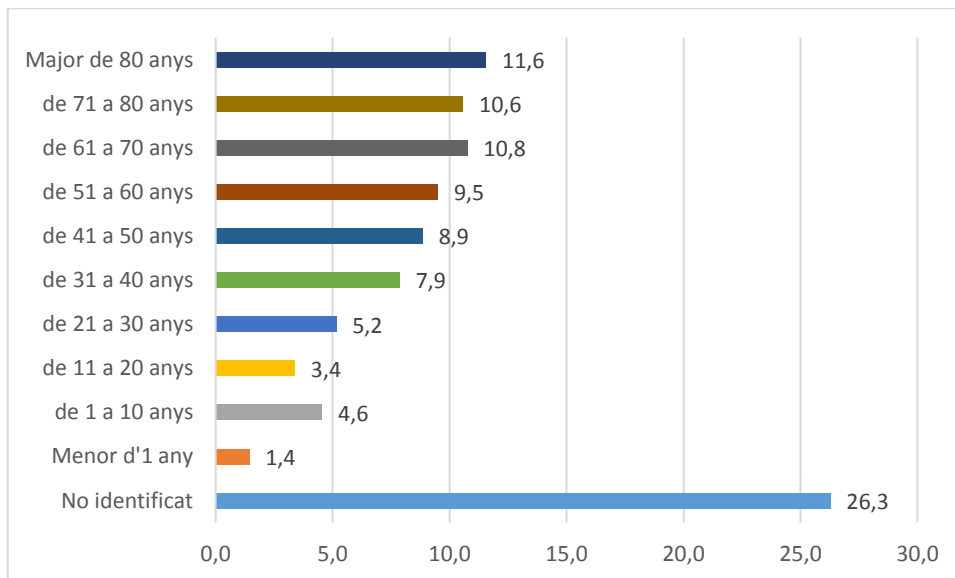
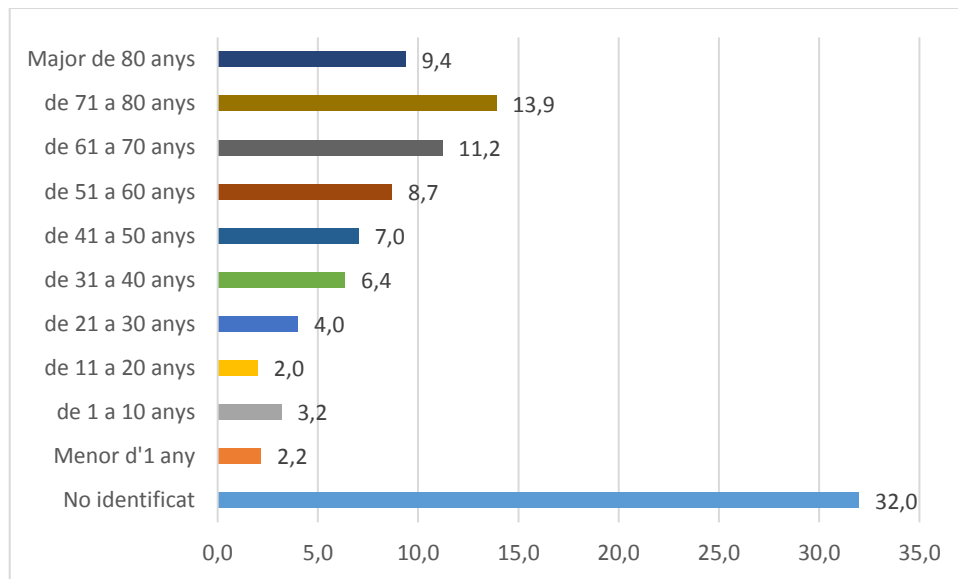

Figura 5. Classificació de l'incident segons l'edat del pacient afectat (Nre. de notificacions i %), en els centres no-ICS.

2.2.4 Notificacions segons la gravetat de l'incident

En l'annex es defineixen les diferents categories de gravetat dels incidents.

Taula 5. Classificació de l'incident segons la gravetat (Nre. de notificacions i %), en els centres ICS.

Gravetat (ICS)	N	%
No arriba al pacient 1	1.114	26,0
No arriba al pacient 2	738	17,2
Mínim	1.856	43,4
Menor	317	7,4
Moderat 1	177	4,1
Moderat 2	51	1,2
Crític 1	11	0,3
Crític 2	11	0,3
Catastròfic	3	0,1
Total	4.278	100,0

Taula 6. Classificació de l'incident segons la gravetat (Nre. de notificacions i %), en els centres no-ICS.

Gravetat (no-ICS)	N	%
No arriba al pacient 1	147	26,9
No arriba al pacient 2	83	15,2
Menor	33	6,0
Mínim	239	43,7
Moderat 1	31	5,7
Moderat 2	8	1,5
Crític 1	3	0,5
Crític 2	3	0,5
Total	547	100,0

* No s'ha informat el camp "gravetat" en 50 incidents (547/597).

Figura 6. Classificació de l'incident segons les conseqüències sobre el pacient (%), en els centres ICS.

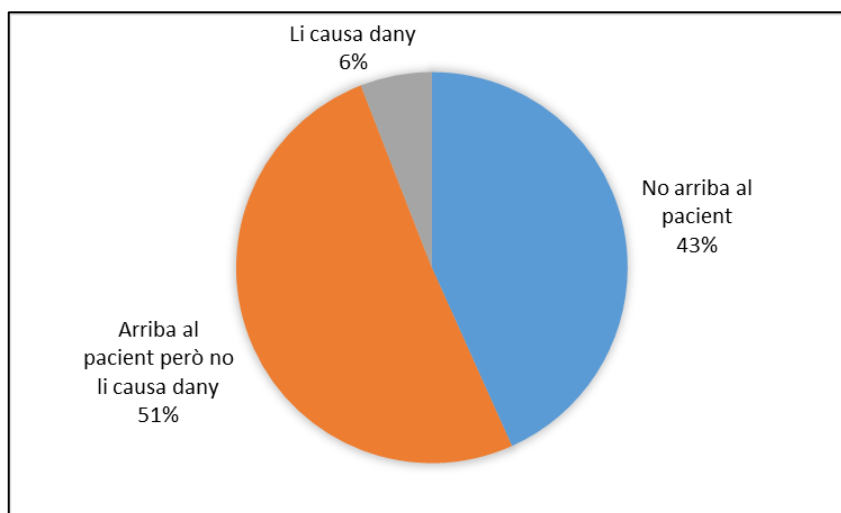
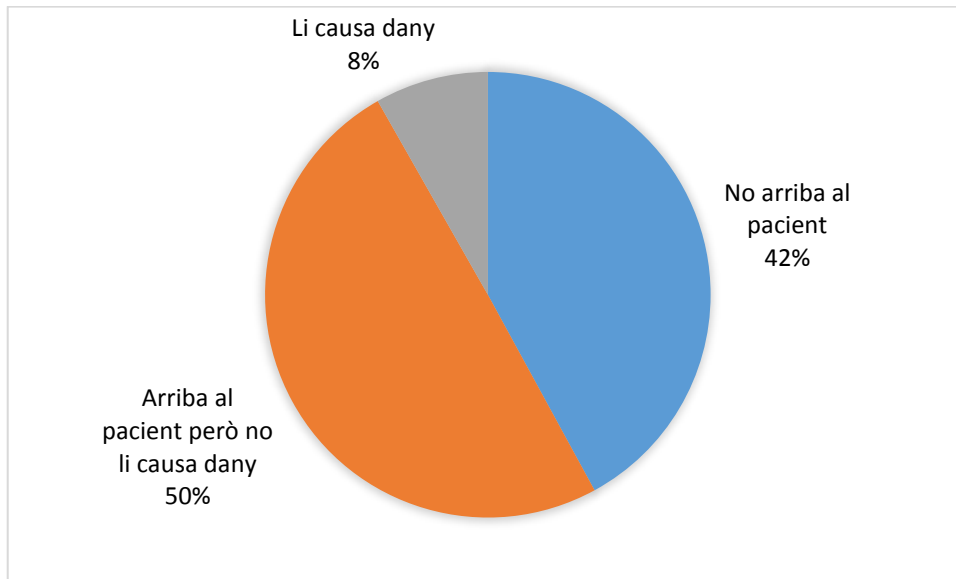

Figura 7. Classificació de l'incident segons les conseqüències sobre el pacient (%), en els centres no-ICS.

2.2.5 Notificacions segons la probabilitat que es produeixi l'incident

En l'annex es defineixen les diferents categories de probabilitat dels incidents.

Taula 7. Classificació de l'incident segons la probabilitat (Nre. de notificacions i %), en els centres ICS.

Probabilitat (ICS)	N	%
Molt infreqüent	329	7,7
Poc freqüent	570	13,3
Possible / Ocasional	1.025	23,9
Probable	973	22,7
Freqüent	1.381	32,3
Total	4.278	100,0

Taula 8. Classificació de l'incident segons la probabilitat (Nre. de notificacions i %), en els centres no-ICS.

Probabilitat (no-ICS)	N	%
Molt infreqüent	61	11,2
Poc freqüent	93	17,0
Possible / Ocasional	118	21,6
Probable	156	28,5
Freqüent	119	21,8
Total	547	100,0

2.2.6 Notificacions segons el risc que es produeixi l'incident

En l'annex es defineixen les diferents categories de risc dels incidents.

Taula 9. Classificació de l'incident segons el risc (Nre. de notificacions i %), en els centres ICS.

Risc (ICS)	N	%
Risc molt baix	754	17,6
Risc baix	2.404	56,2
Risc moderat	948	22,1
Risc alt	166	3,9
Risc extrem	8	0,2
Total	4.280	100,0

Taula 10. Classificació de l'incident segons el risc (Nre. de notificacions i %), en els centres no-ICS.

Risc (no-ICS)	N	%
Risc molt baix	113	18,9
Risc baix	306	51,3
Risc moderat	108	18,1
Risc alt	69	11,6
Risc extrem	1	0,2
Total	597	100,0

2.2.7 Notificacions segons els factors contribuents

S'han analitzat els factors que contribueixen al fet que tinguin lloc els incidents. Cal recordar que, un incident pot estar relacionat amb més d'un factor contribuent i alhora pot ser que no se li hagi atribuït cap relació, per aquesta raó el nombre total de factors contribuents no coincideix amb el nombre total d'incidents registrats.

Taula 11. Classificació segons els factors contribuents generals (Nre. de notificacions i %), en els centres ICS.

Factors contribuents (ICS)	N	%
Factors relacionats amb el professional	2.190	34,4
Factors de l'organització del servei	1.786	28,0
Altres	880	13,8
Factors relacionats amb el pacient	688	10,8
Factors externs	490	7,7
Factors de l'entorn físic	335	5,3
Total	6.369	100,0

Taula 12. Classificació segons els factors contribuents generals (Nre. de notificacions i %), en els centres no-ICS.

Factors contribuents (no-ICS)	N	%
Factors relacionats amb el professional	282	38,8
Factors de l'organització del servei	157	21,6
Altres	97	13,4
Factors relacionats amb el pacient	84	11,6
Factors externs	56	7,7
Factors de l'entorn físic	50	6,9
Total	726	100,0

2.2.8 Notificacions segons el tipus de problema que origina l'incident amb medicaments

Taula 13. Classificació segons el tipus de problema amb medicaments (Nre. de notificacions i %), en els centres ICS.

Tipus de problema (ICS)	N	%
Altres	209	22,5
Prescripció mèdica incorrecta / manca d'informació	172	18,5
Dosis / freqüència / velocitat / omissió	138	14,8
Prescripció mèdica incompleta	83	8,9
Medicament erroni	55	5,9
Prescripció mèdica verbal	46	4,9
Pacient equivocat	34	3,7
Similitud d'envasos	29	3,1
No identificat	27	2,9
Al·lèrgia prèvia o antecedents d'efectes adversos similars	27	2,9
Via d'administració incorrecta	27	2,9
Duplictat terapèutica	26	2,8
Forma farmacèutica errònia	19	2,0
Etiquetat incorrecte o equivòc	14	1,5
Prescripció mèdica il·legible	9	1,0
Incumpliment pacient	8	0,9
Noms semblants	7	0,8
Total	930	100,0

Taula 14. Classificació segons el tipus de problema amb medicaments (Nre. de notificacions i %), en els centres no-ICS.

Tipus de problema (no-ICS)	N	%
Altres	38	23,5
Dosis / freqüència / velocitat / omissió	36	22,2
Medicament erroni	22	13,6
Prescripció mèdica incorrecta / manca d'informació	18	11,1
Similitud d'envasos	14	8,6
Pacient equivocat	10	6,2
Prescripció mèdica incompleta	6	3,7
Noms semblants	4	2,5
Duplictat terapèutica	3	1,9
Forma farmacèutica errònia	3	1,9
Via d'administració incorrecta	3	1,9
Al·lèrgia prèvia o antecedents d'efectes adversos similars	2	1,2
Prescripció mèdica verbal	2	1,2
Etiquetat incorrecte o equivòc	1	0,6
Total	162	100,0

* No s'ha informat el camp "gravetat" en 24 incidents (162/186).

2.2.9 Fàrmacs implicats en els incidents amb medicaments

A continuació es mostren els medicaments que s'han vist implicats en els incidents notificats durant el 2017, tant per els centres ICS com pels centres no-ICS.

En els centres ICS s'han notificat 713 incidents relacionats amb medicaments durant el 2017. D'aquests, en el 35,2% no s'ha informat el camp del medicament. Dels que sí es disposa d'aquesta dada (462/713), a continuació es mostra els 10 grups terapèutics i els 20 medicaments que s'han vist més implicats en els incidents notificats:

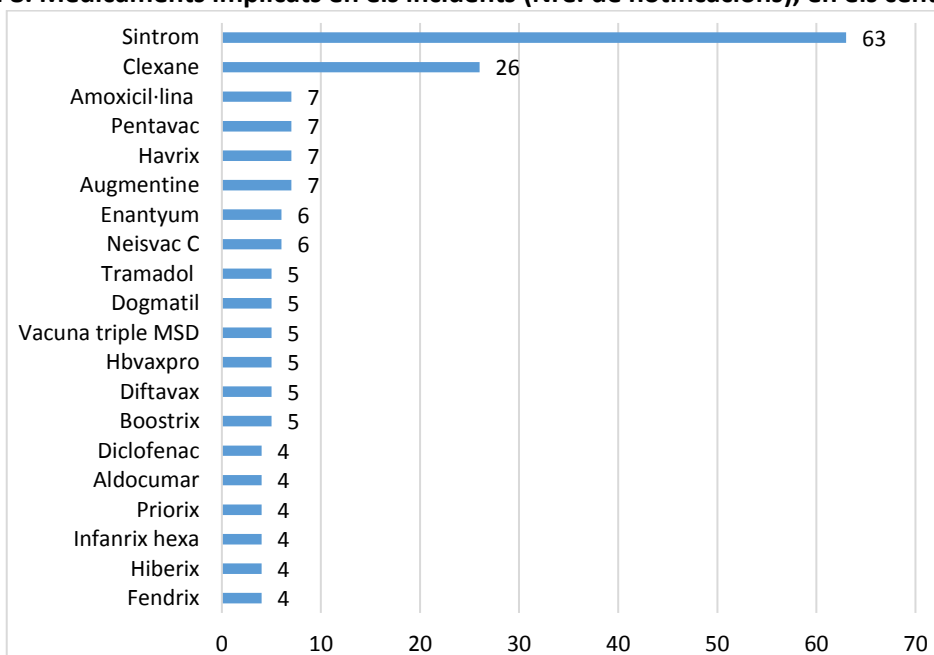
Taula 15. Grups terapèutics implicats en els incidents amb medicaments (Nre. de notificacions i %), en els centres ICS.

	Grup terapèutic (ICS)	N	%
1	Antibiòtics (J01C)	99	21,4
2	Vacunes (J07A)	73	15,8
3	Anticoagulants orals (B01A)	68	14,7
4	Heparines (B01AB)	30	6,5
5	Col·liris (S01A)	27	5,8
6	Analgèsics, opioides (N02A)	19	1,3
7	AINEs (M01A)	16	3,5
8	Inhaladors (R03B)	15	3,2
9	Insulines (A10A)	9	1,9
10	Corticosteroides ús sistèmic (H02A)	7	1,5
	Total	363	75,8

Els 10 primers grups acumulen tres quartes parts dels incidents amb medicaments notificats a l'Atenció primària de l'ICS.

Pel que fa als medicaments, observem en la figura que es mostra a continuació, que els més implicats són els anticoagulants: sintrom® i clexane®, seguit de penicil·lines d'ampli espectre i de diverses vacunes.

Figura 8. Medicaments implicats en els incidents (Nre. de notificacions), en els centres ICS.

Pel què fa els centres no-ICS, s'hi ha notificat 186 incidents relacionats amb medicaments durant 2017. D'aquests, en el 15,9% no s'ha informat el camp del medicament.

A continuació es mostra els medicaments que s'han vist implicats en els incidents notificats, dels que sí es disposa d'aquesta dada (91/186).

Taula16. Medicaments implicats en els incidents (Nre. de notificacions i %), en els centres no-ICS.

Medicament (no-ICS)	N	%
Boostrix	6	6,6
Havrix	5	5,5
Hbvaxpro	5	5,5
Neisvac C	5	5,5
Pentavac	5	5,5
Diftavax	4	4,4
Fendrix	4	4,4
Hiberix	4	4,4
Infanrix hexa	4	4,4
Priorix	4	4,4
Sintrom	4	4,4
Inzitan	3	3,3
Diazepam	2	2,2

Tramadol	2	2,2
Aldocumar	1	1,1
Atrovent inhalador	1	1,1
Ceftriaxona	1	1,1
Clorxil	1	1,1
Crestor	1	1,1
Depakine	1	1,1
Diclofenaco	1	1,1
Digoxina	1	1,1
Febrectal infantil	1	1,1
Fentanilo	1	1,1
Forsteo	1	1,1
Iruxol mono	1	1,1
Lansoprazol	1	1,1
Manidon	1	1,1
Metobject	1	1,1
Morfina	1	1,1
Naproxeno	1	1,1
Nolotil	1	1,1
Optovite B12	1	1,1
Pneumovax 23	1	1,1
Prednisona	1	1,1
Prevenar	1	1,1
Procrin	1	1,1
Rivotril	1	1,1
Stesolid	1	1,1
Tavanic	1	1,1
TD adults	1	1,1
Truvada	1	1,1
Vacuna antigripal polivalent	1	1,1
Varivax	1	1,1
Vitamina D3	1	1,1
Voltaren	1	1,1
Zarzio	1	1,1
Zonegran	1	1,1
Total	91	100,0

S'observa que les vacunes segueixen sent (ja ho eren pel 2016) el grup terapèutic amb que es registren més incidents. El 56% de les notificacions (51/91) han estat per utilització inadequada de vacunes.

3. Annexos

3.1 Llegendes: Gravetat

No arriba al pacient 1:	circumstància amb capacitat de causar error.
No arriba al pacient 2:	l'error s'ha produït, però s'ha detectat abans que arribés al pacient.
Mínim:	l'error no ha produït lesió.
Menor:	el pacient ha requerit observació, però no s'ha produït lesió.
Moderat 1:	ha requerit tractament i/o ha ocasionat lesió temporal.
Moderat 2:	ha requerit hospitalització o s'ha allargat i ocasiona lesió temporal.
Crític 1:	s'ha produït una lesió permanent.
Crític 2:	s'ha produït una situació propera a la mort.
Catastròfic:	s'ha produït la mort del pacient o s'hi ha contribuït.

3.2 Llegendes: Probabilitat

Molt infreqüent:	poc probable que es repeteixi – pot ocórrer només en circumstàncies excepcionals (més de 5 anys).
Poc freqüent:	podria ocórrer en algun moment cada 2 a 5 anys.
Possible/ocasional:	és possible que torni a ocórrer o que ocorri una o dues vegades l'any.
Probable:	pot ocórrer sota diverses circumstàncies (diverses vegades a l'any).
Freqüent:	és esperable que torni a ocórrer en les properes setmanes o mesos.

3.3 Llegenda: Risc

Risc molt baix:	verificació de possibles tendències de presentació a tot l'hospital.
Risc baix:	verificació de possibles tendències de presentació a l'àrea / als servei afectats.
Risc moderat:	requereix una valoració de l'incident i el seguiment de possibles tendències de presentació al servei afectat.
Risc alt:	requereix una anàlisi detallada de l'incident i adopció de mesures a difondre a l'àrea / al servei afectat.
Risc extrem:	requereix una anàlisi detallada de l'incident i adopció de mesures immediates a difondre a tot l'hospital.